

Mezinárodní trestní soud je soudem poslední naděje nejen pro Ukrajince

6.12.2024 - | Člověk v tísni

Bylo to historické rozhodnutí.

V březnu 2023 vydal Mezinárodní trestní soud (ICC) v Haagu zatykač na ruského vůdce Vladimira Putina a zmocněnkyni Kremlu pro práva dětí Marii Lvovou-Bělovou. Soud zahájil jejich stíhání v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu, konkrétně kvůli únosům ukrajinských dětí z okupovaných území do Ruska.

Zatykač na Putina z Haagu západní země povětšinou přivítaly, Ukrajincům vzdorujícím ruské agresi dal naději na spravedlnost.

„Ještě nikdy se nestalo, že soud vydal zatykač na vedoucího představitele jednoho z pěti stálých členů Rady bezpečnosti OSN. Domníváme se, že toto rozhodnutí boří mýtus o zpolitizování a nefunkčnosti ICC, který v ukrajinské politice často slouží jako vysvětlení pro odmítání ratifikace Římského statutu,“ komentovaly přelomový krok ukrajinské lidskoprávní organizace sdružené v koalici Tribunál pro Putina. Římský statut, jímž byl ICC v roce 2002 zřízený, ukrajinský parlament následně ratifikoval v srpnu letošního roku.

Zatykač na Putina z Haagu západní země povětšinou přivítaly, Ukrajincům vzdorujícím ruské agresi dal naději na spravedlnost. *„Mezinárodní trestní soud je ‚soudem poslední naděje‘. Funguje na základě principu komplementarity vůči národním trestním jurisdikcím, což znamená, že stíhá jen zločiny, které jednotlivé země nechťejí nebo nemohou stíhat samy,“* připomněli ukrajínští lidskoprávníci. Ocenili zároveň, že na Ukrajině si ICC počíná jinak než v předchozích kauzách a postupuje výrazně rychleji. V minulosti ICC dospěl k vydání zatykače většinou až po několika letech vyšetřování.

Případů, které vykazují znaky válečného zločinu či zločinu proti lidskosti od útoků na civilisty až po unášení ukrajinských dětí na území Ruska, /lidskoprávní organizace/ dosud zdokumentovaly desítky tisíc. Právě kvůli únosům dětí byl zatykač na Putina vydán.

Podporujeme lidskoprávní organizace, které dokumentují válečné zločiny

V bezprecedentním rozhodnutí haagského tribunálu z jara 2023 sehrály svou roli rovněž ukrajinské lidskoprávní organizace, které podporuje také Člověk v tísni. Od prvních hodin plnoformátové války Ruska proti Ukrajině systematicky dokumentují porušování lidských práv a zločiny, jež invazi provázejí. Shromažďují důkazy a svědectví, jež by měly v budoucnu posloužit jako důkazy pro mezinárodní soudní procesy proti politickému a vojenskému vedení Ruska. Financovat pomáháme činnost více než desítky předních ukrajinských lidskoprávních organizací.

Případů, které vykazují znaky válečného zločinu či zločinu proti lidskosti od útoků na civilisty až po unášení ukrajinských dětí na území Ruska, zdokumentovaly dosud desítky tisíc. Právě kvůli únosům dětí byl zatykač na Putina vydán.

Bude snazší prokázat únosy dětí?

Právě únosy budou zřejmě hrát v celém případě prokazování viny klíčovou roli. Experti poukazují na

fakt, že u zločinů jako je třeba vraždění, znásilňování nebo mučení během působení ruské armády v Buči či v Mariupolu, může být náročné prokázat vazbu na nejvyššího představitele státu. Naopak prokázání vazby na zločin únosů ukrajinských dětí z okupovaných území do Ruska, kdy podpis ruského diktátora stojí například na dekrettech usnadňujících jejich následnou adopci, by mělo být jednodušší. Ukrajinské úřady oficiálně evidují 19 546 případů dětí, které byly násilně přemístěny nebo deportovány do Ruska, další více než dvě tisícovky dětí jsou považovány za nezvěstné. Navrátit se dosud podařilo zhruba čtyři sta dětí.

Role mezinárodního tribunálu nesmí být nikde zpochybňována

Do role ICC jako jediného legitimního stálého mezinárodního tribunálu na světě dnes Ukrajinci vkládají nemalé naděje. Útoky na soud tak vnímají s obavami. *„Zatykač vydaný ICC je jen jednou z etap výkonu mezinárodní spravedlnosti, u všech zločinů musí samozřejmě proběhnout zevrubné vyšetřování. Ovlivňování těchto procesů pomocí politických nástrojů je nepřípustné. Neustálé výhrůžky a útoky ze strany různých aktérů a států mohou výrazně ohrozit práci soudu, zejména při vyšetřování situace na Ukrajině,“* stojí v nedávném prohlášení ukrajinské lidskoprávní koalice V 5 hodin ráno.

Člověk v tísní vnímá institut ICC jako klíčovou a jedinou možnou instituci pro řešení nejzávažnějších mezinárodních trestných činů genocidy, zločinů proti lidskosti, agrese a válečných zločinů. Podkopávání nebo zpochybňování této jeho role může ohrozit takové zločiny postihovat, což by ve výsledku znamenalo, že budou takové činy tolerovány a omlouvány, a tisíce obětí se nikdy nedočká spravedlnosti.

<https://www.clovektisni.cz/mezinarodni-trestni-soud-je-soudem-posledni-nadeje-nejen-pro-ukrajince-12125gp>